

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjaamo
PL 29
00023 Valtioneuvosto

LAUSUNTO

1 (5)

16.1.2013

EK-2013-12

Viitteenne OKM025:00/2012, 5.12.2012

LAUSUNTO EHDOTUKSESTA VALTIONEUVOSTON STRATEGIAKSI KOULUTUKSELLISEN TASA-ARVON EDISTÄMISEKSI

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa ehdotuksista valtioneuvoston strategiaksi koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi. Raportissa on 35 toimenpidettä, jotka koskettavat koko koulutusjärjestelmää. Strategian lähtökohtana on hallitusohjelman mukaisesti köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK lausuu seuraavaa:

Tavoitteeksi ammatilliset perusvalmiudet koko ikäluokalle

Strategiassa ehdotetaan koulutusjärjestelmän tarkastelua ja uudistamista uudesta näkökulmasta sekä ehdotetaan useita merkittäviä uudistuksia. Raportissa todetaan, että kysymys on yhteiskunnallisesta kehityksestä ja tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan useiden eri hallinnonalojen yhteistyötä. Koulutuksellisella tasa-arvolla tarkoitetaan sukupuolten välisen tasa-arvon lisäksi myös esimerkiksi sosioekonomisen taustan mukaista tasa-arvoa. Koulutuksellisen tasa-arvon lähtökohdaksi ja keskeiseksi tavoitteeksi luonnoksessa näyttäytyy tavoite korkeakoulutuksen suorittamista. EK ei pidä tätä tavoitetta realistisena, eikä työelämän osaamistarpeiden lähtökohdista tarkoituksenmukaisena koko ikäluokan koulutustavoitteena. EK pitää tärkeänä väestön osaamiseen nostamiseen liittyviä toimenpiteitä kaikilla koulutusasteilla, mutta ensisijaisesti tavoitteena tulee olla perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuuden nostaminen.

Strategian jatkovalmistelussa tavoitteita tulee täsmentää ja toimenpiteet priorisoida sekä arvioida toimenpiteiden kustannus- ja muut vaikutukset. Toimenpiteiden vaikutusten arviointi on jäänyt raportissa liian vähäiselle huomiolle. Käsitteen koulutuksellinen tasa-arvo täsmentäminen on myös tarpeen. Strategiasta puuttuvat kokonaan mm. tavoitteet, linjaukset ja toimenpiteet oppimisympäristöjen kehittämisestä ja digitaalisten oppimisympäristöjen käytön lisäämisestä eri koulutusasteilla. Kyseisillä toimilla olisi ensiarvoinen merkitys yhdenvertaisuuden näkökulmasta mm. esteettömän opiskelun ja opetuksen varmistamiseksi.

EK ehdottaa, että strategian lähtökohdat määritellään uudelleen esimerkiksi nuorisotakuun lähtökohdista. Koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden keskeisenä tavoitteena tulisi olla koko ikäluokan saaminen koulutuksen kautta työelämään. Tämä edellyttää joustavia, yksilöllisiä opintopolkuja, joilla voidaan varmistaa jokaiselle vähintään ammatilliset perusvalmiudet. Ammatil-

Työmarkkinat
Mirja Hannula

16.1.2013

EK-2013-12

lisen koulutuksen eri järjestämismuotojen yhteistyön tiivistäminen luo mahdollisuudet yksilöllisiin koulutus- ja tutkintopolkuihin, joiden ensisijaisena tavoitteena tulee olla työllistyminen.

EK muistuttaa työmarkkinajärjestöjen nuorten työllisyyden edistämistä koskevien ehdotusten (18.10.2012) toimeenpanosta. Keskusjärjestöjen ehdotuksissa on toimenpiteiden kokonaisuus, joka liittyy keskeisesti strategialuonnoksen moniin ehdotuksiin (toimenpiteet 6–18 ja 24–27). EK pitää valitettavana, ettei koulutuksellisen tasa-arvon strategian valmistelussa ole hyödynnetty ehdotuksia, jotka on luovutettu työmarkkinajärjestöjen vastauksena nuorten työllisyyden edistämiseen ja hallituksen nuorisotakuuseen.

Tässä lausunnossaan EK kiinnittää huomiota vain muutamiin kohtiin ja osallistuu mielellään strategian jatkovalmisteluun. EK:n lausunnossa koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta (20.10.2011) on lähtökohtia koulutusjärjestelmän kehittämiselle ja viestejä eri koulutusmuotojen kehittämistarpeista.

Koulutusjärjestelmällä ja perusopetuksella keskeinen rooli segregaaation vähentämisessä

Tasa-arvon lähtökohdista EK korostaa koulutusjärjestelmän roolia segregaaation vähentämisessä. Konkreettisia toimenpiteitä strategiassa ei tältä osin ole (esim. Segregaaation lieventämistyöryhmän raportti, 2010). Strategiaan kirjatun kansallinen yhteistyöhanke (toimenpide 35) ei vastaa hallitusohjelman kirjausta.

Perusopetuksessa tarvitaan nykyistä yksilölähtoisempää otetta erilaisten lahjakkuuksien tunnistamiseen ja yksilöllistä tukea, jotta perusopetuksen päättyessä jokaisella olisi nykyistä paremmat jatko-opiskeluvälmiudet ja kiinnostus omaa tulevaisuuttaan kohtaan. Tämä edellyttää muun muassa työelämäyhteyksien vahvistamista. Perusopetuksen työelämäyhteistyön lähtökohtana tulee olla koulutus- ja uravalintojen tukeminen ja opetusmenetelmien monipuolistaminen.

Segregaaation vähentämisen näkökulmasta opetuksessa tulee tekemällä oppimisen lisäksi kiinnittää huomiota mm. oppilaiden matematiikka-minäkuvan ja teknologian opetuksen vahvistamiseen sekä kiinnostuksen herättämiseen matematiikan, luonnontieteiden ja teknologian opiskeluun. Toiminnallisuutta matematiikan ja luonnontieteiden opetuksessa sekä yhteistyötä ja vuorovaikutusta koulujen ja ympäröivän yhteiskunnan välillä lisäämällä voitaisiin lisätä tyttöjen kiinnostusta matemaattis-luonnontieteellisiin aineisiin. Perusopetuksen kieliohjelman monipuolistaminen ja sen integroiminen tiiviimmin muiden aineiden opetukseen lisäisi osaltaan poikien kiinnostusta mm. kieltenopetukseen. Poikien syrjäytyminen ja koulutustasoerojen kasvu on ilmiö, johon tulee aktiivisesti etsiä ratkaisuja.

Perusopetuksen rahoitus tulee maksaa myös jatkossa suoraan valtiolta perusopetuksen järjestäjälle. Perusopetuksen rahoituksen kehittämiseen liittyvä oppilaiden yhdenvertaisuutta ja koulutuksellista tasa-arvoa lisäävä konkreettinen ehdotus on, että poistetaan opetuksen järjestäjän järjestämisluvan päivämäärään perustuva rahoituksen negatiivinen porrastus (-10%).

Työmarkkinat
Mirja Hannula

16.1.2013

EK-2013-12

KYLLÄ yksilöllisille koulutuspoluille - Ei oppivelvollisuusiän pidentämiselle ja uudenaikaiselle välivuodelle

EK pitää koulutuksellisen yhdenvertaisuuden ja osaavan työvoiman saavuuden lähtökohdista erittäin tärkeänä toimenpiteitä, joilla tuetaan maahanmuuttajien koulutukseen osallistumisen edistämistä (mm. perusopetuksen kieliohjelma, lukiokoulutukseen valmistava koulutus, kielikoulutuksen saavuus, maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus). Myös oppilas- ja opiskelijahuollon ja ammatillisen erityisopetuksen merkitys on keskeinen, jotta jokaisella olisi nykyistä paremmat edellytykset hankkia ammatilliset perusvalmiudet ja siirtyä koulutuksesta työelämään.

EK ei tue ehdotusta oppivelvollisuusiän pidentämisestä 17 ikävuoteen, eikä perusasteen jälkeisten ohjauksen ja valmistavien koulutusten yhdistämistä tai tekemistä velvoittaviksi tai subjektiivista oikeutta toisen asteen koulutukseen (toimenpiteet 6 ja 7). Nivelvaiheiden ohjauksen osalta tulee yhteistyötä paikallisesti eri toimijoiden kesken tiivistää, jotta koulutustakuun mukaisesti jokaiselle perusopetuksen päättävälle voidaan tarjota mahdollisuus aloittaa opinnot lukiossa, ammatillisissa opinnoissa, valmistavassa koulutuksessa, perusopetuksen lisäopetuksessa tai työpajassa. Osalle nuorista voi koulutus- ja uravallinnan täsmentymisen näkökulmasta ammattistartti, kansanopisto tai työpaja olla perusopetuksen jälkeen tutkintoon johtavaa koulutusta parempi vaihtoehto.

Lisäämällä joustavaa perusopetusta ja sen jälkeisiä yksilöllisiä koulutuspolkuja voidaan lisätä perusopetuksesta ammattiopintojen kautta työelämään siirtävien määrää. Ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseen ja vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien ammatillisten perusvalmiuksien hankkimiseen tulee etsiä aktiivisesti uusia keinoja mm. luomalla uusia toimintatapoja tiivistämällä paikallisesti yhteistyötä ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja TE-toimistojen kesken (avoin ammattiopisto -toimintamallin käyttöönotto) sekä yhdistämällä oppilaitoksessa ja työpaikalla tapahtuvaa oppimista (esim. 2+1 malli), (toimenpiteet 14, 15 ja 16).

Lukiota ja ammatillista koulutusta tulee kehittää myös tulevaisuudessa erillisinä koulutusmuotoina - toisen asteen koulutusta ei kuntien tehtäväksi

Lukiota tulee kehittää korkeakouluopintoihin valmistavana koulutuksena, mikä edellyttää lisääntyvää yhteistyötä korkea-asteen kanssa. Ammatillisen koulutuksen kehittämisen lähtökohtana tulee olla työelämässä tarvittava osaaminen ja ammatillisen koulutuksen työelämäyhteistyön kokonaisvaltainen kehittäminen. Toisen asteen kehittämisessä ensisijaista on lukion ja ammatillisen koulutuksen kehittäminen näiden koulutusmuotojen erilaisista lähtökohdista ja vasta toissijaisesti tarkastella rakenteita.

Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyössä voidaan varmistaa paikallisesti monipuolinen kielitarjonta. Yhteistyö tarjoaa myös erinomaisen mahdollisuuden yrittäjyyttä tukevien paikallisten oppimisympäristöjen ja opetuksen toteuttamismuotojen kehittämiseen.

Toisen asteen osalta koulutuksen rahoitus tulee maksaa myös jatkossa suoraan valtiolta koulutuksen järjestäjälle. EK korostaa, että koulutuksen järjestä-

Työmarkkinat
Mirja Hannula

16.1.2013

EK-2013-12

jäverkon tulee myös jatkossa olla monimuotoinen ja perustua nykyiseen koulutuksen järjestäjämalliin. Pitkälle erikoistuneiden järjestäjien toiminnan tulee olla turvattu. Lukiokoulutusta ja ammatillista peruskoulutusta ei tule säätää kuntien tehtäväksi.

Ammatillista koulutusta, tutkintojärjestelmää ja rahoitusta kehitettävä kokonaisuutena tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa

EK pitää erittäin tärkeänä, että ammatillista tutkintojärjestelmää (ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot) kehitetään kokonaisuutena koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman ja ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämishankkeen (TUTKE) mukaisesti tiiviissä yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

EK ei tue ehdotusta näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteista (toimenpide 25), koska se on ristiriidassa näyttötutkintojärjestelmän keskeisten periaatteiden kanssa. EK pitää erittäin tärkeänä, että ammatillinen koulutus, tutkintojärjestelmä ja näyttötutkintojärjestelmä palvelevat myös jatkossa työuran eri vaiheissa ja myös työssä olevia henkilöitä.

Strategialuonnoksen mukaisesti EK kannattaa ammatillisten tutkintojen osissa suorittamisen lisäämistä, mutta ei tue strategialuonnoksen ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen rahoitusta koskevia ehdotuksia (mm. toimenpiteet 9 ja 26).

Ammatillisen koulutuksen eri järjestämismuotojen yhteistyön tiivistäminen luo mahdollisuudet yksilöllisiin koulutus- ja tutkintopolkuihin. Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmää tulee tarkastella ja uudistaa kokonaisuutena siten, että opiskelija voi siirtyä joustavasti opetussuunnitelmaperusteisesta näyttötutkintojärjestelmään tai sisällyttää ammatilliseen perustutkintoonsa osia esimerkiksi ammattitutkinnosta. Rahoituksen sitominen tutkinnon osiin kannustaa koulutuksen järjestäjää huolehtimaan opiskelijan ohjauksesta myös tilanteissa, joissa tutkinto suoritetaan koulutusta ja työtä vuorotellen. (toimenpiteet 18 ja 26).

Korkeakoulutuksen kehittäminen

EK tukee ehdotuksia opetuksen tuen ja saavutettavuuden edistämisestä korkeakouluissa mm. kotimaisten kielten tarjonnan lisäämisestä maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille (toimenpiteet 21 ja 22).

Hallituksen esitys (HE 44/2012) korkeakoulujen haku- ja valintajärjestelmien uudistamisesta on eduskunnassa ja odottavat jatkokäsittelyä. EK kannattaa eduskunnassa olevan esityksen toteuttamista. Hallituksen esitysten toteuttaminen uudistaa haku- ja valintaprosesseja riittävällä tavalla. EK ei kannata sukupuolikiintiöiden käyttöönottoa korkeakoulutuksessa (toimenpide 23).

Maassamme on kattava ja laadukas avoimen korkeakouluopetuksen verkosto. Tämän koulutustarjonnan kehittäminen on tärkeää. EK ei tue avoimen ammattikorkeakouluopetuksen kehittämistä strategialuonnokseen kirjatulla tavalla (toimenpide 28), vaan ehdottaa avoimien yliopisto-opintojen maksuton poistamista. Näin olisi mahdollista laajentaa tarjontaa vastaamaan kysyntää (toimenpide 29).

Työmarkkinat
Mirja Hannula

16.1.2013

EK-2013-12

EK pitää tärkeänä, että korkeakoulutetuille suunnattua osaamisen kehittämistarjontaa kehitetään liiketoimintalähtöisesti siten, että tarjonta vastaa erityisesti strategisia ja muita liiketoiminnan kehitystarpeita. Suomalaista lainsäädäntöä ja koulutustarjontaa sekä -verkostoa tulee kehittää liiketoimintalähtöisesti siten, että voidaan varmistaa koulutuksen järjestäjien edellytykset toimia kilpailukykyisesti myös kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla.

Opintotukijärjestelmän uudistaminen

Opintotukijärjestelmää on tarpeen uudistaa siten, että se vahvistaa yhdenvertaisia opintomahdollisuuksia, lyhentää opintoaikoja ja valmistaa opiskelijat työelämään entistä nuorempina. Tämä voisi toteutua esimerkiksi varmistamalla jokaiselle korkeakouluopiskelijalle turvallinen opintolaina ja muuttamalla laina osittain opintorahaksi valmistumisen jälkeen. Opintotuessa on oltava riittävät kannusteet ripeisiin opintoihin ja valmistumiseen.

Kunnioitavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Työmarkkinat

Lasse Laatuinen
Johtaja